

Krzywda zwierząt.
Zarys problematyki

WYKŁADY POZNAŃSKIE Z FILOZOFII

Z prac Komisji Filozoficznej PTPN

Redakcja naukowa serii

Prof. UAM dr hab. Piotr W. Juchacz

Przewodniczący Komisji Filozoficznej PTPN

Prof. UAM dr hab. Karolina M. Cern

Przewodnicząca Wydziału I Filologiczno-Filozoficznego PTPN

OD POWSTANIA POZNAŃSKIEGO TOWARZYSTWA PRZYJACIÓŁ NAUK w 1857 roku filozofowie, by wspomnieć tylko pierwszego prezesa towarzystwa hr. Augusta Cieszkowskiego czy Karola Libelta, brali czynny udział zarówno w jego pracach naukowych, jak i aktywnościach nastawionych na krzewienie wiedzy wśród współobywateli.

Kontynuując tę tradycję, obecne władze Komisji Filozoficznej PTPN podjęły inicjatywę wspólnego z Wydziałem Filozoficznym Uniwersytetu im. A. Mickiewicza wydawania serii *Wykłady Poznańskie z Filozofii*, której ambicją jest przywrócenie ducha *res publica literaria* naszym czasom, wszakże w postaci nowej, zdemokratyzowanej i otwartej na krytycznych obywateli dążących do oświeconego rozumienia otaczającego ich świata.

Pochłonięci badaniami pogłębiającymi obecny stan wiedzy ludzkiej, częstokroć nie doceniamy znaczenia podzielenia się ich wynikami z szerszym gronem wykształconych czytelników. Mamy nadzieję, że seria *Wykłady Poznańskie z Filozofii* wraz z towarzyszącymi jej wykładami publicznymi stanowić będzie agorę deliberacji pomiędzy badaczami i światłymi obywatelami Rzeczypospolitej.

Krzywda zwierząt. Zarys problematyki

Paweł Mazur

Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk
Poznań 2025

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK

Wydział Filologiczno-Filozoficzny, Komisja Filozoficzna

SERIA

Wykłady Poznańskie z Filozofii

REDAKCJA NAUKOWA SERII

Piotr W. Juchacz i Karolina M. Cern

GŁÓWNY REDAKTOR WYDAWNICTW PTPN

Jakub Kępiński

RECENZENCI

prof. UW r dr hab. Joanna Helios (Uniwersytet Wrocławski)

prof. dr hab. Marek Zirk-Sadowski (Uniwersytet Łódzki)

REDAKCJA JĘZYKOWA I KOREKTA

Maria Wlazło

PROJEKT OKŁADKI I ŁAMANIE

TREVO Martins

W tle zdjęcia na tylnej stronie okładki znajduje się fragment pracy
From Eden to Ecocide: A Tale of Human Impact (2023) autorstwa
Enotie Ogbebor. MAA 2023.18.2. (za uprzejmą zgodą Muzeum
Archeologii i Antropologii, Cambridge, Wielka Brytania)

Publikacja sfinansowana przez Wydział Filozoficzny Uniwersytetu
im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Creative Commons: Uznanie autorstwa – Bez utworów
zależnych 4.0 Międzynarodowe (CC BY-ND 4.0)

Poznań 2025

ISBN 978-83-7654-550-9

eISBN 978-83-7654-554-7

DOI 10.14746/978-83-7654-550-9-11

Wydawnictwo

Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk

ul. Mielżyńskiego 27/29, 61-725 Poznań

<http://www.ptpn.poznan.pl>, dystribucja@ptpn.poznan.pl

*Pamięci moich Babć:
Heleny i Krystyny*

Spis treści

Wstęp	9
1. Krzywda zwierząt – krzywdziciele i pokrzywdzeni ..	27
2. Elementy krzywdy zwierząt	41
2.1. Ból zwierząt	41
2.2. Cierpienie jako element krzywdy zwierzęcia	48
2.3. Obojętność oraz rezerwa wobec bólu i cierpienia zwierząt	51
2.4. Śmierć zwierzęcia jako krzywda	60
2.5. Utracone korzyści jako element krzywdy. <i>Telos</i> w kontekście krzywdzenia zwierząt	75
2.6. <i>Capabilities Approach</i> Marthy C. Nussbaum a krzywdy wyrządzane zwierzętom przez człowieka ..	79
3. Uwagi o krzywdach zwierząt domowych	91
3.1. Zwierzęta domowe i ich miejsce w kręgu troski moralnej	91
3.2. Egzemplifikacja krzywd wyrządzanych zwierzętom domowych	105

4. Krzywda zwierząt w świetle prawa karnego	115
4.1. Uwagi ogólne	115
4.2. Zwierzę jako podmiot pokrzywdzony przestępstwem ..	121
4.3. Krzywdy wyrządzone zabiciem zwierzęcia i znęcaniem się nad nim	128
4.4. Krzywda zwierząt w świetle wybranych orzeczeń Sądu Najwyższego	144
5. Krzywda zwierząt w świetle nowoczesnych tradycji filozoficznych	155
5.1. Kartezjusz	156
5.2. Kant	159
5.3. Utylitaryzm	167
Zakończenie	173
Bibliografia	175
Streszczenie	189
Summary	191